

Beaktansvärda skäl att föra bort ett barn?

I ett på vår byrå aktuellt mål ska rubricerad frågeställning prövas genom att modern har fört båda sina barn utomlands till barnens mormor och därigenom hindrat fadern att utöva sin vårdnad i om barnen i Sverige.

Bortförandet skedde kort tid efter att modern hade blivit misshandlad av fadern inför åtminstone ett av barnen vilket nog föranleder rätten att noggrant analysera om den tilltalade har kunnat resa utomlands med barnen utan att ha begått ett brott.

Brottet regleras i 7 kap. 4 § brottsbalken som anger:

Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för egenmäktighet med barn till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt bortför barnet eller om den som skall ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

I tredje stycket anges vidare:

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, skall gärningsmannen dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år. Lag (1993:207).

Åklagaren som väckte åtal påstod att modern egenmäktigt och utan beaktansvärda skäl hade fört barnen till Ryssland. Som grund för att brottet var att anse som grovt angav åklagaren att modern hade tagit barnen ur deras invanda miljö och fört dem till ett avlägset land utan möjlighet att träffa sin far. Beträffande avlägset land kan argumenteras att de endast

befann sig en timmes flygresa från Sverige vilket är lika långt som att flyga till vårt lands norra delar.

Den intressanta frågan är dock om modern kan ha haft beaktansvärda skäl för att resa bort med dem. Att hon själv har blivit utsatt för misshandelsbrott är fastställt genom faderns erkännande. Enligt tidigare praxisavgöranden är det dock i sig inte tillräckligt skäl för att föra bort barnen.

Frågan blir då om hon själv kan ha varit övertygad om att förhållandena med att barnen har varit närvarande vid misshandeln och tidigare bråk mellan föräldrarna samt att hon inte har haft någonstans i närområdet att ta vägen för att, som hon har uppfattat uppmaningar från polis och sociala myndigheter att skydda barnen från att uppleva och bevittna sådana situationer kan ha medfört att hennes agerande kan vara straffritt som en nödtåtgärd.

Vad som i de ömtåliga fall det här gäller bör betraktas som beaktansvärda skäl kan således vara föremål för tvekan. Brottsbalkens förarbeten ger i det hänseendet föga ledning. Den ifrågavarande straffbestämmelsen tillkom på ett sent stadium i lagstiftningsarbetet, efter förslag av lagrådet. Som motiv för förslaget anförde lagrådet:

”Visserligen kan ena maken emellanåt ha anledning att taga makarnas barn med sig för att skydda dem mot övergrepp eller bespara dem skadliga intryck; motivet har även här betydelse och straff bör icke inträda, om skälig anledning fanns för åtgärden. Därvid bör tydligen bedömningen ske efter situationen sådan den tedde sig för maken i fråga. Det kan emellertid även inträffa, att ena maken vid en äktenskaplig kris egenmäktigt och utan rimlig anledning tar ett av makarnas barn med sig, kanske utomlands, och att det därefter blir förenat med stora svårigheter att återföra barnet, även om det är uppenbart att den här i riket kvarvarande maken bör ha vårdnaden. Dylika förfaranden kunna i hög grad inverka på barnets psykiska hälsa. Även om det så långt möjligt bör

undvikas att inskrida med straff mot en make som i upprört tillstånd reser sin väg med makarnas barn, bör en sådan egenmäktighet kunna i flagranta fall beivras”.

I lagrådets förslag till lagtext återfinns inte orden ”utan beaktansvärt skäl”; där står i stället ”utan skälig anledning”. När stadgandet fick sin slutliga utformning, angavs endast att det formulerats i huvudsaklig överensstämmelse med vad lagrådet föreslagit. Valet av uttrycket ”utan beaktansvärt skäl” motiverades alltså inte.

Vi avvaktar med spänning tingsrättens dom.